

MAJLIS BISHAR BINAHA
KA DRAMA
UBALET DONSHIKOR

DA
STREAMLET DKHAR

2003

**KA JINGBISHAR BNIAH
IA KA DRAMA
U BAIEIT DONSHKOR**

by

STREAMLET DKHAR

2003

Published by
J.S. Dkhar,
Golf-Links, Khliehshnong,
SHILLONG - 793 001

KI LYNNONG

*KA JINGBISHAR BNIAH IA KA DRAMA
U BAIET DONSHKOR*

(C) Copyright : Dr. (Mrs.) S. Dkhar

First Edition 2003

Design & Layout
ESES PLUS

Printed at
Don Bosco Press,
Don Bosco Technical School
SHILLONG - 793 003

2D 1178

	Peij
I Ka Thymmei Ba La Pynshong Nongrim ia U Baiet Donshkor	8
II Ka Plot	25
III Ki Kam Bad Jinglong Ki Tyngshop-puron	57
IV Ka Bynta Ki Shakri Syiem Ha Ka Drama	92
V Ka Phang Pdeng	100
VI Ka Buit Thaw Drama	109
Ki Par Jingt看	116

SI BONG

Ha

*Ki Khun Kynthai bad Shynrang
Jo ng Nga*

“Nga don ka jingphohsniew ...”

Ha Ki Nongpule

Nongpule baieit,

Sa shisien pat nga dap da ka jingkmén bakhraw ba nga la lah ban pynmih pyrthei sa kane kawei pat ka kot, kaba nga ai kyrteng **Ka Jingbisha bniah ia ka drama U Baieit Donshkor.** Ha ka jingshisha nga la dei ban pynmih ia ka ha ka snem 1998, hadien ba nga la pynmih ia ka kot **Ka Jingbisha bniah ia ka Shanghawiah ki Rang** kumba nga la kular ha ka lamkhat jong ka. Hynrei na ki daw ka jingdawa ka pla tyngka ban pynmih kot kam long kaba suk ha kajuha ka snem ar ne lai tylli, namar nga la hap pynmih shuwa ia ka thup poitri bad ar tylli ki kot drama ha kine ki snem ba la dep. Nga panmap na phi ba ngam shym la lah ban pynmih kloï ia kane ka kot, kaba ki samla pule ha ka kyrdan M.A. Khasi ki donkam ia ka namar ba ka *Original Text* kam don shuh ha lew la slem. Toi, la katta ruh, nga pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia u Trai Nongbuh Nongthaw ba nga la lah ban sei madan bad pynmih pyrthei bluit ia kaei kaba la thmu bad sah teng ha ki snem ba la leit. Nga pynpaw ruh ka jingsngewnguh ia ka tnat thoh bad pule jong ka Jylla Meghalaya kaba la iarap bei tyngka katto katne ha kaba pynmih ia kane ka kot.

Tang khyndiat tiak haba ngi phai dien biang sha ki snem ba la leit bad ia ka por ba la sdang ia ka Khasi Department ha N.E.H.U. Hood ka la long ka

jingjop thiaw ba la lah ban pynrung ia ka subjek Khasi haduh ka tei ka kyrdan. Hynrei, kam shym la long kaba suk pat ban ioh lut ia ki kot kiba pura ha ka khasi ki ban ia biang bad katei ka kyrdan pule. Ki nonghikai ha kato ka por ki dei na kiwei pat ki subjek, ym kiba la pass Khasi kum ha kine ki sngi, hynrei da ka jingiatrei lang jong ki ryngkat ka Syllabus Committee, ki la lah ban pynrung ia ki kot bapher bapher ki ban ia hap bad ka subjek, wat la dei ban hap shim da ki kot literashor jong ki phareng, hebru, sanskrit bad kiwei. Hynrei kaei kaba sngewtynn timer ban ong ka long ba naduh ba la sdang ia ka Khasi Department ha N.E.H.U. haduh mynta, ngi ia pyndonkam ia kane ka kot drama jong u D. S. Khongdup, *Ka Drama U Baieit Donshkor*. Ka long shisha ka jingkyrkhu ia ngi kum ka jaitbynriew ba ngi don ki akhia ka thoh ka tar kum une u rangbah. Hadian, ba nga la don ha ka kam hikai la kumba khathynriew snem eiei, nga sngew ba ka por ka la dei ban iasam bynta lem sha kiwei de ia la ki jingtip lyngba ka jingthoh. Bun na ki paidlang paidkar, kin ym sngewtynn timer eh ban pule ia kum kine ki jait jingthoh, namar kine ki jait jingthoh ki dei kham bunsien na ka bynta ki samla pule kiba iadei bad ka subjek. Nga thikna ba kane ka kot kan ym ia id dor ha iew ha hat, hynrei nga nud ban ong ba ngam shym thoh ia kiba kum kine ki jait kot ban kamai tyngka, hynrei ban pynroi bad sam lem ia ka jingtip sha kito kiba ieit ban pule bad wad bniah ia la ka jong ka thoh ka pule. Ha kane ka kynti ngan ym kynthoh eiei halor ka drama kumba nga la ju leh ha ki lamkhmat jong kiwei pat ki kot ba nga la pynmih pyrthei teng. Hynrei tang kawei nga kwah ban pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia baroh

ki nongpule kiba la ju kyrshan barobor ha kaba pule ia ki kot jong nga. Dei nangne ba nga ju ioh mynsiem na ka por sha ka por ban sei madan la ka jingtip ba la lum bad ban sam lem sha phi ruh.

Kyntang waiwot, shuwa ban pynkut, nga ai khublei ia baroh kito kiba la donkti ha kaba pynbit pynbiang ia kane ka kot khamtam eh ia i lok jong nga i Dr. S. Lamare iba la pynbit pynbiang bad pynitynnat ia ka jingsop kane ka kot, ia ka *ESES Plus Publishing House* kaba la leh ia ka *Layout bad Design*. Nga pynpaw ruh ia ka jingsngew nguh ia baroh ki khun ki kti jong nga bad ia ka iing hi baroh kawei kiba ju kyrshan ban ai mynsiem ba ngan thoh na ka por sha ka por. To u Blei un khyrkhu lang ia ngi baroh.

Khublei.

30 tarik, Jymmang 2003

Ka Nongthoh

lada don ki jingjia ba ym lah ban pyni ha rynsan, kum ka bynta ba pynher kulai, bad ka leit ap masi sha lum, ym dei ban pyni ha rynsan; hynrei don ki lad ban pynrung ia ki ha ka drama. Kata ka long ban shu iathuh lyngba ki *flash backs* bad ki *narration*. Namarkata, lada don, jingthmu ba ia kane ka drama yn pyni ha rynsan, dei ban pynbha ia ka khnang ba kan long ka drama kaba jop, bad ka ban pynhun jrut ia ki nongpeit kai, haba ki iohi ia ka.

LYNNONG III

KI KAM BAD JINGLONG KI TYNGSHOP - PURON

U Baieit Donshkor : Une u long u tyngshop pdeng ka drama, kaba u nongthoh u la pyndonkam hi kum ka kyrteng jong u ia ka drama, *U Baieit Donshkor*. Une u tyngshop u paw ha ka drama naduh ka *Act I Scene II*, haduh kaba kut. U dei u khun jong ka Meirisan, bad u kpa jong u, u la iap naduh ba u dang rit. Halor ki bahaing hasem jong u, u nongthoh u khlem iathuh eiei. Hynrei la ithuh ia ka iing ka sem jong u ha ka drama, tang ia ka kmie jong u, ka Meirisan bad ia u Baieit Donshkor ba u dei u khun marwei jong ka. Lyngba ka jingkren weibriew jong u, la iathuh ba u Donshkor u dei u tyngshop uba wan na ka iing ka sem baduk; kumta bunsien u lyoh ba kah dum ia ki khmat jong u, u paw ha man ba u pyrkhata ia la ka jingduk jingraitoi. U khnium bad sngew bukhoh ia la ka jingim namar ba um sngew kot kyrdan kat ka iing ki Syiem. Kum u briew, u don ia la ka jingangnud ba u thrang ban kynjoh sha ka thong jong ka jingjop ha ka jingim, u sngewthuh ia la ka kyrdan khambha ban iano iano. Ha ka jingkren weibriew jong u, u la pynpaw ba u la shat ki khmat sha iing u Syiem Sympa Singh, pynban kata ka mynsiem ba kyrsoi da ka jingieit ba pynkynduh ia u rangsamla, u la lah ban buhrieh ha ki khuiñ ka dohnud jong u tang ha lade hi, namar

um pat dei ban pynpaw pen ryngkew kat bym pat biang ka ia. Ka drama hi ka shad tawiar ha ki kam jong une u tyngshop. Kumta u Donshkor u la thaw ki buit kumno ban ioh rung la ka khlieh ha iing Syiem ym kum u baieit, hynrei kum u shakri. Kam long kaba suk ban ioh shong shakri ha iing Syiem namar u Donshkor u long u samla uba idap shynrang, u lah ban leit bylla hangno hangno ruh. Kumta u Donshkor, lyngba ka ud ka nam ba sngewmyllung, ryngkat ka nia ka jutang ba u la khlei, ka la pynum dohnud ia ka kmie jong u, ka Meirisan, kaba u la ioh ban tuh ia ka dohnud jong ka tang da ki kyntien myllung jong u; kumta u la sngewthuh ba u lah ban ia sylla bad ka kmie jong u, da kaba khroh bad kjor ia ka ba kan thok ha khmat u Syiem ba u khun jong ka u biang lut nadong shadong tangba u set thylliej. U la kyrpad ruh ba u da kwah ban shong shakri ha iing Syiem bad u kloih ruh ban trei kano kano ka kam ba ibit ki Syiem ban ai. Wat la ka kmie ka sngew ba ka dei ka kam palat, ba jah burom ban leit thok ia u Syiem, hynrei ka jingkut jingmut jong u khun kaba skhem haduh katta katta, kaba la pynum dohnud ia ka Meirisan kaba hap kohnguh ia u Donshkor. Ka ong, "To kata, phi la jop ia nga; namar jong phi ngan leit ieng ha khmat u Syiem." (*Act I scene II*, p.15)

U Donshkor u la kut jingmut triang da kaba ong,

Ki lum bah bad ki lum rit kin tap ia nga, ka duriaw bad ka ramew kin nguid ia nga, lada nga u thep mynsiem, u khun phrangsngei, u khun marwei jong phi, ngan ang iwei i ktien hapoh iing Syiem. (*Act I scene II*, p.15)

Ka jingmynjur jong ka kmie ka plie lad ia ki jingangnud u khun jong ka. Kumta u Donshkor u la

ioh ban trei shakri ha iing u Syiem. U da skhem ba kaei kaba u mut bad u thmu ka long kaba u la khan sani bha, bad kan nym bakla. U Donshkor u pynpaw barobor ia la ka akor bad ka jingsngewrit ym tang ha khmat ki Syiem, hynrei ha khmat ki para shakri ruh. Napdeng ki tyngshop ki puron ka iing Syiem, dei tang ka Maibon Rani bad ka Kortimai kiba i shankhmat ia u Donshkor ba um dei u Bieit. Ka long kaba shisha ba um dei u Bieit hynrei u shu leh bieit. Na ki kam bad jinglong jong u, u Baieit Donshkor u paw ba u dei u tyngshop ba pura (round character). U Baieit Donshkor u la pynpaw ba u don ia ka thong ha ka jingim kata naduh shuwa ba un leit shong shakri. Ban poi sha kata ka thong bad ban pyntreikam ia la ka jingangnud u pynpaw bun jait ki jinglong ha ka drama. Kaba paw eh na ki jinglong jong u ka dei ka jingkohnguh ia baroh ha iing Syiem, u bakhlaiñ, u basmat basting bad uba pyndem ruh. Baroh ki ieit eh ia u bad shaniah ruh, namar ka jingbym nang kren, pynban u lah ban pynbiria ia ki khun Syiem bad ia ki para shakri Syiem da ka sur pyndonkam ban batai ia kaba u kwah ban ong. Hynrei don ruh ki khep ba u pynpaw ia ka jingdom wat la um lait thylliej kum ka jingialympat bad u Mohon haba u kren phoilia bad pyndom ia u. Ha kaba sdang ka drama hi, lyngba ka ka jingialyathuh kiwei ki para tyngshop-puron (reported characterization) la phawer ia ka jinglong u Donshkor ha ka jingkren ka Maibon Rani, kumne :

Ba u Bieit uba i smat i sting, ngam len; ba u ban trei hok ia la ka kam, ngam artatien; ba uba kohnguh hukum, ka maiñ jong u ka kren kumta; lehse un long ruh uba shynroiñ shynriap, uba biria birai, tang lada um dei u bym nang kren; hynrei ba uba pun pat ki jingpyrkhat kiba

har rukom, ba u nian ha la ka kpoh da ki buit kiba khyllah khyllah, nga kubur bad nga sheptieng ruh; namar lada ki stad ki sianti ki leh bieit, khlem pep kita ki bieit kin pynlynggoh ia ka pyrthei. (*Act I scene III*, pp.20-21).

Ha kaba iadei bad kitei ki jingkren ka Maibon Rani, lah ban buh dor ia ki jinglong u Baieit Donshkor ba u don shisha ia baroh kitei ki jinglong ba la suba da ka Mahadei; wat ka khun baar u Syiem Sympa Singh, Ka Kortimai ka la artatien ia ki jinglong u Bieit kumba u paw; ka kren kumne:

Uba i shynrang ka dur; hynrei imat uba bun bha ki jingpyrkhat.”(p.21), Ha kawei pat ka jaka ruh ka pynpaw da kaba ong, “Phi tip, Lud, ngam pat lah ong satia ba u Bieit u dei ne em u bieit shisha !”(p.23). Ka Shitala Koina ruh ka la lam suba ha kaba sdang ba um dei satia u Bieit, ka ong kumne, “Ki khmat jong u ki phalang da ki buit arsap; bad nga lynggoh balei i pa im iohi ia kata. (p.23).

Kitei ki jingsot ki iathuh ia ka jingshisha ba u Donshkor u leh arsap kum u Bieit, hynrei u long uba sian tam na kiba sian baroh. Kat haduh ban iohrung ha ka kam ap jingkhang ia ka Shitala Koina, kum ba u la mutdur (p.43), ka pynshisha ba um dei u Bieit; hynrei u donsap ban ak bieit. La iathuh ruh ba u Donshkor u long u ba shlur; u la pyniap ia u Suri bad bah ia u ha tyrpeng bad wallam ha iing Syiem. U Syiem Sympa Singh ruh u la kynthoh ha ka drama hi shaphang ka jingkhलाई bad jingshlur u Donshkor kumne,

Me, Bieit, me don ka tyrpeng u rang kieng stieh; nga sngewsarong ban ioh shakri uba kum ma me. Me dei u riewshlur uba tur shakhmat ban ialeh ia u nongshun, ym

u khawpud uba phet iap kum u ksew uba pyndem la u tdong hapdeng la ki kjat. Ki sarong bad ki kyreit, la ki lait thylliej, ki kham bieit bun shah ban ia me. Hangno ba don ka jingshlur bad ka jingshynrang, hangta ruh don ka jingstad. Ka jabieng kaba proh ka trei kam bha, bad kam khaweit. (*Act II scene III*, pp.47-48).

La ai nam thymmai ia u da u Donshkor, ym shuh da u Bieit namar kita ki jingshlur ba la kynthoh da u Syiem ha katei ka jingsot ka la shai bha kdar ban thew ban woh ia ka jingkhलाई bad jingshlur u Donshkor. U Syiem da ka jingsngewieit bad jingshaniah, u la kwah ban ai burom ia u Donshkor da kaba “phah shna tusbir.” Bad khot ia ka “Ka Thma hapdeng u Donshkor bad u Suri!” (p.50). Ia ka snieh uta u Suri ruh yn ai burom na ka bynta u Donshkor. Dei kane ka jingshlur bad ka sap jong u, kaba la pynkiew kyrdan ia u shaduh ka kam ap jingkhang ia ka Shitala Koina. Dei ruh ka jingshlur jong u ba u la lah ban thom lut ia ki lumheh bad lumrit khnang ban leit pasiaw ha ki tyndong shkor ka Jriaw, ba u khun jong ka, u Sliang Mawpun u la thmu iaphet pukir bad ka khun u Syiem. U Baieit Donshkor u la peit thuh bha ia ka jingidei hapdeng u Sliang Mawpun bad ka Shitala Koina; u la buhdor bha ia ka rukom long brieve une u Ksar, uba leh mynleh ieit ia ka samla, hynrei uba tieng ban pan da ka rukom ha khmat ki kmie ki kpa; u la buhdor ia u kum uto u khynnah uba kwah ban kynjoh sha ka kam rangbah khlem da pyrkhat bha. U mutdur ba u samla uba khlei jingieit harieh harieh ia la ka samla um long satia uba bit ban long u tnga ka Shitala Koina, u “ithuh shai ba u thyrnia u Sliang um lah ban lam lynti; te, lada um lah ban lam, da lei lei kine ki khun

lyngdkhur kin nym lah ban iateh sai iöng sai saw" (*Act III scene I*, p. 64). U iöhi ruh ba ka Shitala Koina, ka la lamwir jingieit ne ka la ieit matlah ia kum une u briew. Kumta ban lait ba un iöh rah ei u Sliang Mawpun ia ka Baieit jong u ka Shitala Koina, u la pyntrei kam la ki jong ki buit. La pyntrei kam ruh ia ka jingangnud jong u, ba um sngew ei ei ban ak bieit, bad khatduh pat ban iöh rah ei ia ka Shitala Koina baieit jong u, da ka buit ym da ka bor.

Haba ngi bishar ia ka kren weibriew u Donshkor ngi sngewthuh ba u Donshkor u bishar lut naphang lin ia ki briew ha iing Syiem ryngkat ka kynthoh ruh ia ka jinglong jong ki. Hynrei haba u peit khai ia ka Mahadei u sngewthuh "shai kdar ba ka dang i shan khmat ia u bad lada u 'dei uba riew spah, ne, uba don ba em, kumba ong ki tymmen ym lait ka ibha pyrsa' ia u" (p.43). U Donshkor u paw ba u long u briew uba phikir bad bishar bha ia ki briew ha iing Syiem. La u pynpaw ba um nang kren ne set thylliej, hynrei ym lah ban len ba u Baieit Donshkor u long u briew uba shalak, uba pyrkhath jngai bad uba nep jingmut ruh.

Ha ka jingiadei jong u bad ki para shakri, u Donshkor, u kham paw ha ka drama. Ka daw ka long ba wat la u dang leit shong shakri dang shen, pynban u la iöh ia ka jingieit bad jingshaniah na baroh bad kata ka jingkiew kyrdan kaba pynplie lad ban pynpoi ia u sha ka thong ba u thmu. U Donshkor u paw ruh ba u long u briew uba iaishah; ka jingiaishah jong u ka paw ha bun ki liang, kata ha kaba pyntreikam ia ki jingangnud jong u, ka jingiadei jong u bad ka Shitala Koina, ka jingiadei jong u bad

ka kmie, ka jingiadei jong u bad ki para shakri, bad khamtam eh ia ka jingatnud ba u Sliang Mawpun u ia phylliew jingieit bad ka Shitala Koina, ka briew ba u thung syiem ha la ka dohnud. U da iaishah ia u thylliej ba u leh mynleh set ba un nym pei blar shabar kat bym pat dei por. U Donshkor u long ruh u tyngshop uba da bat la ka juban ba u la khlei. U la kular ha la ka kmie kaba la donkti bad u ban phnieng shangkawiah ha ki buit jong u ba un ym pynpaw pen ryngkew kat bym pat biang ka ia. U la leh ruh kumta bad khlem pynlehraiñ ia la ka kmie haduh ban da iöh long Syiem syndon.

U Donshkor u paw ruh ba u long u samla u ba donsap bad uba proh jabieng ban long Syiem. Ki kyntien jong u ba u khlei ha khmat ki paidbah ka hima Kharai ki sakhi ba u Donshkor u long u Syiem uba bit bad ba sngewthuh ia ka duk ka suk u khun u hajar. U Donshkor u paw ruh ba u long uba pnah thylliej, uba stad ban khylliap nia ha ka jingiatoryko jong u bad u Syiem Kharai. Ka jingsianti bad ki ktien pnah thylliej jong u ban thok bad pynngeit ba u dei u Syiem Pharia, ka la pynlong ia u Syiem Kharai ban ngat ha ka shangkawiah ba la phnieng da u Baieit Donshkor. U F.M.Pugh u kynthoh ba u Baieit Donshkor, "u ñian shikpoh ka buit la u pyndonkam ki shkor ban pynpoi ha kaba u kwah bad thmu . . . u myllung ha ki rukom kren bad pyrkhath bad u 'riewstad jylliew" (*Jingkyntoh*, p viii). Ki jingpnah kren jong u kum u Syiem ba donakor don kyrdan ka pynshaiong ngaiñ ia ka Shitala Koina, ba khatduh, ka hap pdiang ia u kum la u Baieit, bad ka kloï da klet ia u Baieit barim jong ka u Sliang Mawpun. Hood, ka jingstad, jingproh jabieng bad jingi'ai neh skhem ha ka

jingangnud bad jingthmu ban poi sha ka thong, ki pynlong ia u ban poi na ka kyrdan u shakri Syiem sha ka kyrdan u Syiem ba khraw jong ka hima Kharai.

Khatduh lah ban kynthoh ba u Donshkor u dei u tyngshop pdeng ba lah ban wanrah ia ka jingjop jong u da lade hi. U da ia ksaid ryngkat ki buit ba u thynnian ba u dei ban long u nongjop thiaw ha kaba khatduh. Kum u tyngshop pdeng ka drama Biria, u Donshkor u iadei dur bha ban long kumta. Dei ka jingieit ba pynshaiong (love-intrique) u Donshkor u la lah ban pynsah iathuh khana ha ki tyngshop puron ka drama ba u Bieit, u lah ban leh ki kam, kiba tang uba sian bad uba la plan lypa u lah ban leh. U la lah ban pynurlong la*ki jingthmu ha ka jingjar jar khlem da lap biang por bad suba shaphang ka plan jong u. Baroh ki tyngshop – puron ha ka drama kim thikna la ka Shitala Koina ka bud hi ia u Bieit ne u Bieit u la rah bor ia ka Shitala Koina. Kaba kut pat dei ka long Syiem long Mahadei ba ka khana tynrai u Rabon Singh ruh ka iathuh kumta. Ki kam jong u, ki pyntieng pynsyier ia ki nongpule bad nongpeit kai, teng teng ngi iarkhie ia ki kam jong u, teng teng pat ngi kyndeh ia ki jingthmu jong u. ki nia bad ki jutang ba u khlei ha ka drama, ki pynlong ia ngi ban ia don sha ka liang jong u, ngi kwah ba un jop ia kaei kaba u la angnud, wat la ngi tip thikna ba u dei u khun ka thok.

U Donshkor u dei u nongieit ba nylla ba ha ka jingieit ia ka Shitala Koina ki lum ki madan lin, bad ki kyntien don akor jong u ki pynum hin ia u dohnud ing khong ka Shitala Koina, ynda u la ioh kyrdan Syiem bad ka ruh ka la nang ban leh burom hakhmat ki briew u Syiem kat ka Mahadei shisha.

Na ka liang ka buit thaw tyngshop puron, u D. S. Khongdup u dang duna katto katne. U khlem ai rong ai rup bha ia ka dur ka dar bad ki jaiñ ki nep ba u tyngshop pdeng u pyndonkam lait tang ha shuwa ba un ia leit pan shong shakri ha kaba u Donshkor u la pynpaw ha ka kmie ba u riam raked; bad ha ka bynta ha khlaw, haba ka Shitala Koina ka la pynpaw, “Wow ! Naei me ioh ka kup ka riam patsha katne katne” (p.89). La ka duna ha ka liang ka aidur aidar ia ka jinglong ba shabar u tyngshop, pynban lah pat ban ong ba u tyngshop pdeng u long u tyngshop uba kum u briew ba shisha, namar u im u khiih, u angnud ha ka jingim, u ieit, u sngewsih bad u dom ruh hateng hateng. Kine hi ki pynpaw ia ka jinglong ba pura jong u tyngshop ha ka drama. U D. S. Khongdup u la lah pat ban iathuh bha ia ka rukom ak u Bieit ba haba u mon ne mynjur, u kohnguh bad haba um treh ne um mon, u kyrngah bad haba u kmen u pynmih ia ka sur “wu-we-wew !”. Na ka jingak set thylliej u Donshkor, la ioh nong u nongthoh ha ka liang ka buit pynkyrpang ia u na kiwei pat ki tyngshop ka Drama. Te u Baieit Donshkor u dei u tyngshop uba biang bha ban long u tyngshop biria. Na ka jinglong paidkar sha ka long Syiem, lyngba ki jingkylla khongpong ki jingjia ba la pynshad tawiar ha u tyngshop pdeng. Tang kawei kaba pynsahnud ha ka khana tynrai ka long ba u Donshkor bad ka Shitala Koina, ki khlem leit phai shuh sha la ki kmie ki kpa. Ne u nongthoh ruh u khlem phawer ei ei ba ki la ioh khun ioh kti bad ju phah kyrwuh sha u Syiem Sympa Singh ne sha ka Meirisan. Dei hangta ba ka jingiadei jong u Donshkor bad ka Meirisan ka ishongper noh namar ba u nongthoh u khlem pynpaw shuh ia ka jingiadei jong u Donshkor bad ka kmie. Namar u

nongthoh hi, la sngewthuh shai ba u kwah ban pynbiang ia ka khana tang shaphang ka thong ba u Baieit Donshkor u don; kumta u nongthoh u leh klet noh ia kiwei pat ki tyngshop puron ba don ka jingiaidei bad u Donshkor.

SHITALA KOINA:

Ka Shitala Koina ka dei ka khun phrangsngi jong u Syiem Sympa Singh bad ka Maibon Rani. Ka don ar ngut ki para kynthei, ka Kortimai bad ka Syntiewbon ki bym da paw eh ha ka drama. U nongthoh, u la ai jaka kaba kyrpang bha ia kane ka puron ha ka drama naduh ba sdang ka drama haduh ba kut syndon. Dei ha ka Shitala Koina ba la pyntyllun ia ki jingjia naduh ba sdang haduh ba kut; ka phang pdeng ka drama kaba long shaphang ka jingieit, ruh ka shad tawiar ha ka; kata ha ka jingiaieit jong ka bad u Sliang Mawpun bad ka jingieit jong u Baieit Donshkor ia ka. Ki jingjia ha ka drama ki phnieng sohsat lyngba jong ka, bad ia ka thong ba u tyngshop pdeng u pyndep ruh dei hi na ka. Kumta ka Shitala Koina ka paw ba ka dei ka puron ba pura (round character) jong kane ka drama.

Ha ka liang ka jingiaidei jong ka bad ki kmie ki kpa, ngi shem ba u Syiem Sympa Singh u la ai ka jingieit kaba kyrpang bha ia ka ban ia kiwei pat ki khun kynthei ba la pynpaw kyrteng ha ka drama. U Syiem Sympa Singh u la pynpaw ba u sngew kitkhlieh ia la ka khun phrangsngi haba ka la kot sha ka jinglong samla. Namar ka burom ka hima ka shong ruh ha ka iaidei don burom bad leh don burom ki khun ki kti jong u. U Syiem u sngew khuslai "ioh ba khlem poi pyrkhath, ki (khun)

jam palat ia ka pud ba la buh ki kmie ki kpa". (p.4). Hynrei na ka jingpyntngen ka Maibon Rani lah ban shemphang ba ka Shitala Koina bad ki para jong ka ki long "ki khun kiba im bad iaidei donakor bad kiba pynsngew bha ia la ki kmie ki kpa." (p.4).

Na ka liang ka dro dur dro dar u nongthoh, lah ban sngewthuh ba ka Shitala Koina ka don ia ka snieh doh kaba shai. U nongthoh hi u la iaithuh lyngba ka jingkren u Syiem Sympa Singh, ba "ka khmat blaid blaid bad ka stem kum ka lakait ba la iaip stai." (p.5). U kpa u iaithuh ba ka Shitala Koina ka dei ka lasubon hynrei ka blad rong jablaid kum u syntiew ba la iaip stai. (p.9). Ka don ki rmiang shyntur ba ih. (p.10). Katei ka jingiaithuh lyngba ki tyngshop - puron ha kane ka drama, ka long ban pynsngew thuh ia ki nongpule ba don kaei re kaei kaba pynthut ia ka Shitala Koina ba kan pynpaw ha u kpa ba "ka sngewtlot kumno re ka met, ka ja ruh ym da bang bha !" (p.5). U Syiem Sympa Singh u la ipher ba lah ban don kiwei pat ki daw ba ka khun jong u ka idiaw mynsiem bad u la pynbor ia ka ba ka dei "ban iaithuh, ei ba pynthut pynwit" ia ka. U la pynpaw ba lada ka mon jong ka ka iaip bad ka mon jong u, u la kular ba un pynbiang lut ia ki jingkwah jong ka.

Ka Shitala Koina ka la pynpaw ba ka long ka khun kaba ieit bad burom ia la ka kmie u kpa, haba sdang ka drama; Ki kyntien jong ka ki paw haba ka ong kumne:

Nga ieit nga burom ia phi, Pa, kumba nga dei ban ieit bad burom ia phi. Ba sa hynniei shah ka jingieit palat ban ia kaba nga don mynta kan wan shong bad nga, ha phi ngan theh sei lut. (p.6).

Wat la kitei ki kyntien ka Shitala Koina kiba ka la pynpaw ha la u kpa shaphang ka jingieit jong ka ia u, hynrei ha u kpa, ki jingiathuh jong ka, ki long kum ki ktien ka jingtynjuh. Haba ka Shitala Koina ka la ong shuh shuh "Hynrei Pa, ...da lei lei phin ym lah ban mon ia ka mon jong nga.(p.6). Ki kyntien ka Shitala Koina, ki paw ha u kpa ba ka khun ka "don ia ka dohnud sianti kum u bseiñ!"(p.6). Hynrei ka Shitala Koina ka ia ban shuh shuh ba kam kwah "ban phaloh kum umsaw sharud ka wah" bad "jubab pyrshah ia la ka mon" namar ba ka "ieit" ia u kpa kumba ka khun ka ieit ia la u kpa".(p.6). Ki kyntien jong ka Shitala Koina, ki pynpaw ia ki kyntien thik kumba kren ka *Cordellia* ia la u kpa, ha ka drama *King Lear* jong u Shakespeare.

Ka jingiatyrko (dialogue) hapdeng shikpa shikhun, ka long kaba la thnam bha. Ka Shitala Koina kum ka khun kam lah ban iathuh ha u kpa ia la ka mon bad ka la tip thikna ruh ia ka jubab jong u. Hynrei u kpa ruh um suk ba ka khun kan kren da ki ktien phawer ba ktik jingmut bad pynsahnud ia u kpa. Ka Shitala Koina ka paw hi ba ka ieit bad burom ia la u kpa, ka panmap ba ka la pynsngewsih ruh ia u. Ka kwah ban bud ia ki dienjat u kpa. Hynrei ka jingieit samla ka la ioh ban rung ha ki khuiñ ka dohnud jong ka ba kam lah khlem da pyni nia ia u kpa uba la kwah tip ia ka wit ka wa jong ka. Ka jingkren jong ka kmie jong ka, ka Maibon Rani ka iathuh shuh shuh ia ka jinglong ka Shitala Koina kaba ka suba ba ka la iapbieit iano re iano da ka jingieit. Ka Maibon ka pynpaw ha u tnga jong ka kumne,

Ym lah te khlem da khmih bad ia bishar, haba ka khun lajong ka kren ruma, bad i kumba ka don ha rngai, ym

dei ha sla pyrthei...marwei kan iaid ha kper, sawdong ki tiew bun rong, khlem tip ne khlem iohi mano ba sngap, mano ba sngew. (p.10).

Na ka jingbishar ka Maibon Rani, khlem lait shisha ba ka Shitala Koina ka la ia ieit bad u samla uba ki kmie ki kpa kim mon. Kane ka jingbysuk ki kmie ki kpa ka long ka sohsat ba la phnieng ha ka jingim jong ka Shitala Koina. Ym lah sngewthuh balei u kpa um mon ia u khun u Mahajon (Sliang Mawpun) haba u long uba don ba em. Ka paw hi na ki kyntien jong u ba u Syiem u kwah para ba khraw kata ka mut para Syiem ban pyniapoikha bad la ka khun. Kine ki dei ki kyntien u kpa : "Para ba khraw, ngan mynjur mon sngewbha;" (p.10).

Ka shai shuh shuh ba u Syiem Sympa Singh u kwah ia ki khun ban ia poi para ba khraw haba u pynpaw ha la ki khun da kaba ong: "Hum ! Kum ki khun syiem, phi dei ruh ban iakren shaphang ki para khun syiem!"(p.25).

Ha kawei pat ka jaka, u Syiem Sympa Singh u pynpaw ba ka kam ban pynwad briew ia ka Shitala Koina kam long tang ka kam ram jong u kum u kpa, hynrei ka dei ruh ka kamram jong ki Myntri ka hima ban tip ia ka wit ka thain ha iing u Syiem. Namar wat la ka dei ka kam iing kam sem, ka lah ban ktah ia ka burom jong ka hima. U Syiem Sympa u pynpaw ha la ki myntri kumne :

Ka Shitala Koina ka la biang sngi, ka la dei por, ban ioh u briew u ban iashim bynta ia ka jingim jong ka. Kan bha shibun lada ngi lah ban pyniabria ia ka bad uno uno u

khun syiem uba mon ia ka, namar phi tip ba, kumba ka long ka khun jong nga u Syiem, kan long ka burom kaba kham khraw ia ngi, bad ia ka hi, lada kan long ka Mahadei jong ka hima u tnga jong ka. (p.58).

Ha ka jingiaidei jong ka bad ki para, ka Shitala Koina ka paw ba ki ju ialap khana ia kane katai kaba jia ha iing syiem. Khamtam eh ia ka jingithamula ia u Bieit uba dang shu ioh kam shakri ha iing syiem. Ki ju ialap ia kren ruh hagdeng jong ki ia kiwei de ki shakri syiem kum ka Kong Risa, U Syntai bad u Rnong uba shait ktien bad kiwei. Ka ju ia kynduh bad la ki para ha ka por shuwa ba kin leit sha la ki kamra thiah. Ki kyntien ka Shitala Koina ha u kpa, ki shai kumta haba ka Shitala Koina ka ong, "Ngi shait ia shongkai hi te, kumne man ka miet !" (p.25) ka pynpaw ia ka jingiaidei jingmut jong ka Shitala Koina bad ki para jong ka, ka Kortimai bad ka Syntiewbon. Hynrei la katta ruh, ym iohi dak ei ei ba ka Shitala Koina ka phla ha la ki para shaphang ka jingiaieit rieh jong ka bad u Sliang Mawpun.

Ha ka jingiaidei jong ka bad u Donshkor pat ka Shitala Koina ka paw ba ka dei kaba don ka mynsiem sngewlem ia u namar ba u Bieit. Ha ka jingkylli u kpa jong ka, la ma ka bad ki para ki mon ne em ban khot shong shakri ia u Bieit, Ka Shitala Koina ka la pynpaw ba ka shong ha ka mon u kpa. Ynda u kpa u la kylli sa shisien ki la jubab baroh shipara ba ki mon. Ka Shitala Koina ka la sdang ban puson shaphang u Bieit bad ka kren wei brieve kumne, "Nga tharai nga lah ban pyndonkam ia u." (p.23). Ka Shitala Koina ka lah ban pyrkhath ba u Bieit un long ka lynti ha ka jingiaieit jong ka bad u Sliang Mawpun. Hynrei

ka leit jia pynban mar khongpong, namar ka Shitala Koina ka paw ba ka kham bieit ban ia u shakri jong ka u Bieit. Ha kaba sdang hi ka Shitala Koina ka la ishan khmat ia u Bieit ioh ba um dei u Bieit. Ki kyntien jong ka ha ka Kortimai ki paw kumne :

Phi mut u Bieit um dei u bieit, ym dei ? Phi i, Deng, nga ruh nga lam suba ba um dei satia u bieit ! Ki khmat jong u ki phalang da ki buit arsap; (p.23).

Ka Shitala Koina wat la ka suba ia u Bieit ba um dei u bieit, hynrei ka khlem ang shikyntien hano hano ruh lait tang ha ka Kortimai. Ngim iohi pat ba ka Shitala Koina ka la phikir ban bishar bniah ia ka jinglong ba shisha jong u Bieit wat la ka la i arsap ia u ha basdang; hynrei kam shym lah ban buddien ia ki jinglong ba shisha u Bieit. Ka Shitala Koina ka wiat muiñ bad leh sammut naduh ba wan shong shakri u Bieit. Ka daw kaba nyngkong ka lah ban long ba ka isammut ba u shu ak haba um nang kren; kaba ar pat ka lah ban long ba ka iohi ia ki shakri syiem ba ki thlia ia u; Kaba lai pat ba ka Syntiewbon ka iathuh ba u Rnong u mut ban "phah rah shithi lakud sha ka Shitala Koina" (p.24) ha u Bieit.

Ka Shitala Koina kum ka puron pdeng jong ka drama ka paw ha ki para tyngshop-puron ka drama kum ka thei samla kaba bha jinglong. U Baieit Donshkor ruh u ithuh bha haba u pule ia ka jinglong jong ka Shitala Koina. Ha ka jingkren weibrieve jong u Baieit Donshkor, u pynpaw kumne shaphang ka Shitala Koina:

Ka Shitala Koina ka dei kaba bhabrieve; ka sbun mynsiem, ka isynei, bad ka sngewsynei; ka sngew lem ia ka jingset

thylliej jong nga, bad bunsien ka wiat samrkhie ia nga,
kum kaba kwah ban iathuh ia kiei kiei kiba ka dang
buhrieh na la ki paralok; (pp.42-43).

Ki jingkren u Baieit Donshkor, ki la phawer
jingmut lypa ba ka Shitala Koina, wat la ka la khlei
dohnud ia la ka jingieit ha u Sliang Mawpun, pynban
ka don hi khyndiat ki jingsngew haba ka peit ia ka
jingilup u Donshkor, tangba dei ba u um lait thylliej.

Haba u Donshkor u la ioh ia ka kam ap jingkhang
ia ka Shitala Koina, kane ka puron ka la sdang ban
pyntreikam ia la ki jingangnud, namar ba ka la ia ieit
buhrieh bad u Sliang Mawpun. Ka sngewthuh ba u
Bieit um lait thyllfej kumta ka la shim ia ka kabu
ban pynbieit ia u ba um dei ban ai dak hano hano
ruh shaphang ka jingwan iakynduh jong u Sliang
Mawpun ia ka. Ka Shitala Koina ka la tyrwa pisa
arsien arwat ia u, shisien ba un thied pukhleñ (p.47),
shisien pat ba un thied jingbam bad leh sngewbha
bad ki para shakri (p.65), hynrei u la kyrngah. Teng
teng ka sngew artatien ioh u Bieit u pynidak hano re
hano ia ki kam rieh jong ka. Kumta ka byrngem ia u
Bieit kumne : "Peit shane, khun ka bieit lorni !Men
tang shu ai dak hano re hano aü me iohi mynta,
ngan sdieh ia me ha u dek" !(p.47).

U Bieit u tip hangno ban pynpei ia ka shun ynda
la dei ka por. Kumta ruh ka Shitala Koina ka la shu
iai pang jingieit bad ka sheptieng iap ioh tip u kpa
jong ka uba ka la tip thikna ia ka rai.

Don pat ki khep ba kum ha ka *Act III, scene I* ba
ka Shitala Koina marwei ha kyndong kper ka rwai

tyrha shadem shaphang ki jingsngew jong ka ha ka
kren weibriew kumne :

Dohnud b'la mong junom ka im sohsat;
Kam iohi ia ki syntiew, kam ioh sngew
Ia jingrwai thiang ki sim, ne, jingkyndud
Ba bang ki wahduid sngur ba tuid hin hin,
Ka im ha rngai, ka klet ia ka pyrthei,
Ka shong ka trei khuslai marwei marwei ! (pp.60-61).

Teng teng ka Shitala Koina haba ka bynñiaw
weibriew, ka ju poi pyrkhath ruh ia u Bieit ba ka lah
ban shoh jingieit ia u ruh wat la ka khuslai ba u don
jingduna ba um lait kren. Ha kajuh ka jaka ka kren
shuh shuh kumne :

Beh, siaw, ko phi ki lyer ka premmiet ksiar !
Phi lah ban pyni pat ha nga ia ki
Rong itynnat ka jingpynlong, une
U Tiewlyngskaw ba puh lyngsyun marwei,
Ha nga u phong ka khmat ba hun mynsiem;
Ba men da don thylliej, ha nga men sei
Ki ktien ka jingsuk bneng ba la buhrieh. (p.61).

Ka Shitala Koina ka pynñiasyriem ia u Donshkor
bad u Tiewlyngskaw ba puh lyngsyun marwei. Imat
dei hi na ka tyllong ka jingsngew ka dohnud jong ka
ia u Donshkor, ba i phliah ding iba rit tam i kylla
long ka ding ba rhem kum ka Pajwa ynda u Bieit u
kylla long shisha u Baieit jong ka. Hynrei shuwa ia
kane la pyni ba ka Koina ka ieit matlah ia u Sliang
Mawpun, uba ka la ia kut ban ia phet pukir bad u.
Katba ia u Donshkor pat ka pynpaw ba ka don ka
jingsngewbha ba u trei hok ia la ka kam, ba um ju ud
ju khñium, ba u peit miet, duh thiah (p.64).

Ha ka *Scene IV* la sngewthuh ba u Donshkor um don shuh ha iing. Baroh ki shakri syiem ki la ia tuklar tang shaphang kata. Hynrei tang u Syntai uba suba "ba U Bieit u la iaphet pukir bad ka Shitala Koina !" (p.77). Ka long ka jingshisha ba ka Shitala Koina ka khlem phet mon sngewbha bad u Bieit. Hynrei la pynlong ia ki jingjia ba ka Shitala Koina ka mut ba dei u Baieit jong ka u Sliang, uba ka la iakut ban iaphet pukir bad u. Hangne ka shai ba ka Shitala Koina ka la pynjah burom ia la ki kmie ki kpa kampher la ka long ba ka iaphet bad u Sliang Mawpun lane bad u Bieit. Kane ka bynta ka long markhongpong (contradict) ia ka bynta ba shakhmat ka drama ba ka Shitala Koina ka long ka khun tipsngi ki kmie ki kpa. Namar kat ban iaphet pukir bad u shynrang brieve, ka mut hi ba ka dei ka khun tam sneng, ym ka khun kohnguh kmie kohnguh kpa. Ka Shitala Koina ka lap ia ka jingshisha ba um dei u Sliang Mawpun hynrei u Donshkor, tang haduh ynda la poi ha ka *scene VI*, ha ki lum kiba dap da ki lawbniap. Ha u Donshkor, "ka paw ba ka jingieit ka ai bor-ia ka 'thei samla ! Ki kulai ki la kyllon iap ler; ka sngi ruh ka la noh; tip ma, ka Shitala Koina ka pyneh hi triang ban bud" ia u Donshkor. Ka la pynpaw da kine ki kyntien :

To da ap seh, pa; to da a-a-p ! Wo-w-w ! Nga la thait, nga la sliang....nga la thngan ... ym don pyrthei shu-h-h ! Da ap se-h-h, Baieit jong nga ! (p.88).

Hynrei shikhyllipmat, la kylla dohnud ka Shitala Koina ban shem ba dei pynban da u Donshkor uba ka la bud minot thaid shi thaid; ryngkat ka thait bym don pyrthei shuh, ka la kren

kutlad da ka jingbitar kumne :

Wow ko mei ! ka apot sep sngi aïu kat kane ! Nga kiew ia ka raieh ka raidam....nga ngam ia ka khlaw ka btap....la kad ki jaiñ....thar u shiah... Jalanot ! Nga wan bud iano kumne" ! (p.88).

Ynda ka la iohsngew lei lei sa ba u Donshkor u kren, hangta te ka la shu shaïong hi ngaiñ. Ka la pynpaw ha u Donshkor da kine ki kyntien:

Ani, ko Bieit ! Ba ma me u shakri jong nga men shet men phon ia nga haduh katne ! Ngan nai ja ngan nai jhur, la lah ka iap, ko Bieit ! (p.89).

Nangta ka la shaïong hi ngaiñ, bad da ka jingingkhong ka dohnud, Ka la ong shuh shuh :

Ka buit khyllah sngi aïu me ioh, ko Bieit, ba men thok men shukor ia nga ka 'riew kynthei ! - Ani, wow ! Naei me ioh ka kup ka riam patsha katne katne? (p.89).

Ka la kyntait ia ka bam bad ka la pynpaw ba u Donshkor u la leh "Ka kam palat kaba jah burom bad pynpait dohnud" ia ka.

Ha ka jingdom ka la kren kutlad ba kan sah kan shong hangta ha khlaw. "Lah kaba shah bam shah nguid ha uta u khla u thlen", ban ia kaba leit ryngkat bad u Donshkor. Ban leit phai pat sha la iing ruh kam sngew dei, namar ka la sngew jah burom; hynrei ban shong sah hangta ha khlaw ruh kam sngew nud, ka tieng wat tang ia u ñiangwan ruh, wat la ka la pynpaw ba "lah kaba shah puh ha u 'seiñiong ban ia kaba shah khring ha u Donshkor" (p.90). Ka Shitala

Koina ka la pynpaw ba ka da ijli ia u Donshkor wat "tang ban peit ia ka khmat" jong u ruh bad ha kaba khatduh ka raikut ba kan bud ia u. Ngi iohi ia kine ki kyntien ha ka kren weibriew jong ka,

Hoid, ngan bud ia u Bieit, tang ban im ! Ha ka jaka kaba bit, bad ha ka ia kaba biang, ngan sa phasi ia u ! (p.90).

U Donshkor u mih man la ka sngi na kata ka khlaw ba sah bad ka Shitala Koina ban leit sha shnong briew. U ieh ia ka Shitala Koina hangta baroh baroh shisngi. Ka Shitala Koina kam don lad da kawei pat sa tang ban shu iamrem ia la ka nusib jot. Ka da kren weibriew kumne: "Hani, ko mei ! Da kumno keiñ ngan ioh pat ia la ka burom !" (p.106).

Imat kine ki kyntien jong ka kin sa urlong namar tang katto katne por la wan mih dngong u Donshkor bad ki Myntri jong u, ban wanrah burom pat ia ka Shitala Koina. Da ki khmat kiba pher bad kiba phylla ka Shitala Koina kam sngew lah ngeit ban iohsngew da la ki shkor na ka shyntur jong u Donshkor uba kren ha ka kumne :

Kine ki dei ki briew jong nga, bad nga nga long u Syiem jong ki; ki khmih sha phi kum ka Mahadei jong ki ! Ka Mahadei kam ju pynmih ia ki ktien khlem akor ha khmat la ki jong ki briew ! (p.109).

Ka Shitala Koina ka la lyngngoh hynrei ka la skhem ha ka jingiohi ban pynngeit ia ka lyngba ka jingoren u Myntri Aibuit ba ka ka dei ka Mahadei thymmai. Ka Shitala Koina ruh ka la mynjur mon sngewbha da ka jingkhublei ia la ki khun ka hima,

ba haba ki la mon ma ki, ka mon jong ki Syiem ruh ka long kumta hi.

Khatduh eh haba u Donshkor u la iathuh ba ki briew ki la wan shaw ia ki bad la ka la kloï ne em ban leit noh sha ka nongbah Kharai ka Shitala Koina kam jubab, ka la shu wiat bad kane ka pynpaw ba ka la kloï ban leh kat ba la pynbeit u Donshkor.

Ha kaba iadei bad u Donshkor, ka Shitala Koina ka paw ba wat la ka la pyneh bad pynpaw ia ka jingbitar ha kaba nyingkong ban lap ia ki buit jong u Donshkor, pynban ha kaba khatduh ka pyndem ia la ka mon ha u. Wat la u D. S. Khongdup um shym la pynkut kum u Soso Tham da ki kyntien "Pleng Bieit ka mut Baieit," hynrei ka long kaba suk eh ia ngi ki nongpule ban mutdur ba u nongthoh u iathuh beit ba ka Shitala Koina ka la mon ia u Donshkor bad shimti ia u kum la u Syiem kata ka hima thymmai.

Haba bishar pat ia ka Shitala Koina ha ka jingidei jong ka bad u Sliang Mawpun, u nongthoh u la pynithuh ia une u tyngshop ha ka *Act III* kum u Baieit ka Shitala Koina; ka Shitala Koina ka paw ba ka la ieit iap ia u Sliang Mawpun bad kata ka jingieit ka pynlong ia ka ban klet wat ia ka pyrthei hi. Ki kyntien jong ka ki sakhi ia ka samla ba la tyllap da ka jingieit ia u 'rang samla kumne :

Ngam kwah kynmaw ki ktien aiu nga khlei; ryngkat bad phi nga klet ia ka pyrthei !... Phi iohi ia une u Tiewkulab ba nga bat ha kti ? Haba nga peit ia u, bad nga pyrkat ia phi, ha kajuh ka por, ngam lah shuh ban ong u kup ka

rong kaba kumno, namar ha ki khmat mynsiem jong nga, ka paw ka khmat jong phi !...kumjuh haba phi don ryngkat bad nga, nga sngew kumba nga don ha ka ri ki jingphohsniew. (p.44).

Ka Shitala Koina ka paw ba ka sngewbha bad ka suk mynsiem kynjai ban ioh sngew ia ki kyntien ieit ba jali jaum na u Baieit jong ka. Hynrei ka pynpaw ruh ba ju don ki miet ba kam ju iohthiah bad ka met jong ka ka ksaid bad khih pisa. Ha kum kita ki miet ka ju phohsniew ruma, bad mynstep ka thait ka met bad sngew lwait ka mynsiem, thik kumto kum ba iohi ka kmie u kpa ia ka ba ka stem blaid blaid kum u syntiew ba la iap stai. Ka ju pynpaw ba ka sngewhun ban don ryngkat bad u. Ka Shitala Koina ka ap sa tang ia ka rai na u Sliang Mawpun, lano un kloï ban shimti ia ka; namar "ba ka la aiti lut ia ka mynsiem" ha u (p.45).

Ka Shitala Koina ka long ka samla kaba kit khia bad phikir ia la u Baieit, kam lah shah ban iohi ba u Sliang Mawpun u leh diaw ne kren diaw. Ka sngewthuh ba ka jingiaieit la ka long kaba rieh ne ba paw, dei ban iasam lang ia ka tang hapdeng arngut hi; la ia ka sngewbha ne sngewsih ruh. Ka Shitala Koina ruh ka sngew ba tang ki kyntien jingieit kim biang ban pyndap ia ka dohnud ba thylli jong ka. Ka khmih lynti ruh ba u Baieit jong ka un phla ha ka ia la ki jingsngew shaphang jong ka. Khamtam lei lei haba u ileh tieng bad dap da ki jingartatien. Ka Shitala Koina ha ka sien iakynduh ia la u Baieit ka la kyrpad ia u kumne : "Hynrei ki khmat jong phi ki jngut; ngam long seh mo kaba bit ban tip lem ia ka khia ka shon jong phi ?" (p.45).

Ka Shitala Koina ka shim ia ka jingkitkhia ha lade ruh ban tip ia ka khia ka shon u Baieit jong ka, ba u dei ban pynpaw ha ka. Hynrei ynda u Sliang Mawpun u la pynpaw ha ka ia la ka jingsahnud ba ioh kata ka jingiaieit samla ba thiäng jong ki kan shu kylla long tang ka jingpynkhtang mynsiem. Ka Shitala Koina ka la sngewthuh ba u mut ia ka kyrdan kaba u la pynpaw ia ka jinglong khun bakhrav jong ka bad u pat ka barit. Ka Shitala Koina kan kynnoh iano pat, namar ba la kha khun Syiem ia ka. Hynrei ka la pynpaw ba ka ieit bad burom ia la ki kmie ki kpa bad ia ka iing ka sem. Kumta ka pyntngen ia u ba kan sa poi ka por ka ban pynlong ia ki kawei. Ka Shitala Koina ka khmih lynti ba u Sliang Mawpun kum u rangbah briew un wan da ka lynti ban pan ia ka na u kpa jong ka. Hynrei ki jingjia ki tyllun mar khongpong ia ka jingkwah jong ka. Ka iohi pynban ba u Sliang Mawpun u buh ia ka jingieit bad ki jingeh ba ki ia iaïd lang. U pyninia pynban kumne :

Ngan nai ksiar ngan nai rupa, ngan nai pansngiat ngan nai hima, lada ngan duh ia la ka Koina ! Hynrei kumba ngi long mynta, ngan ym lah te ban kiew ha tyngkong iing jong phi ! (p.46).

Ki kyntien jong u hi ki shai kum ka sngi ba um shlan ban wan da ka lynti ban pan ia ka Shitala Koina na u kpa jong ka kum ka rukom. U kwah pynban ban twad jingmut la ka Shitala Koina ka kloï ne em ban bud ia u kat shaba u ialam. Khlem ioh ia ka jubab, ka Shitala Koina ka la phah noh ia u namar ba la wan iaïd ki shakri shata. Nangta u Donshkor ruh u la iohi bad iohsngew ia kaba la jia hapdeng jong ki. Ka Shitala Koina kam lah ban buhrieh na u

Donshkor ia kaba u la iohi hynrei ka leh myn da rapjot da kaba byrngem ia u. Dei ha ka *Aci III Scene I* ba ka Shitala Koina ka don ka jingsngew bynnud ia ka iing Syiem wat la ka la thmu ba kan sa ia phet pukir bad u Sliang Mawpun. Dei ha kane ruh ka bynta ba u Sliang Mawpun u la wan phrung tuh napoh ki shiah syntiew bad hadien ka jingiakren myllung jong kine ki shijur ki Baieit, ka Shitala Koina ka la pynpaw ia la ka jingtlot ka bor bad jinglyngkot jingmut kum ka kynthei. Ka rai kut ba haba don u nongialam kan shu bud beit kum u ksai ia u thyrnia. Ka jingpynkhreh ka la biang lut nadong shadong bad u Sliang u la iakut ia ka ba kin sa iakynduh "lashisngi, mar ia riew u 'yiar nyngkong...ha lai lad." Ka Shitala Koina ka khlem jubab shuh, pamar ka jingkyrsoi ba shlei na ka dohnud ba jylliew tam ki jingsngew, ka ktah ia ka bad ka la kwah ban don marwei ha kata ka por. Ka Shitala Koina kum ka puron pdeng jong ka drama, ka don ki jingsngew kiba har rukom. Teng teng ka paw kumba ka la sngewbha eh ban ioh iaphet bad la u Baieit; ha kawei pat ka liang ka sngew ba ka la bakla ban rai, namar ka la thom ia la ka jingiatiplem ban lyndet ia ki jingsneng u kpa. Ki kyntien marwei jong ka ki sakhi ba kam suk mynsiem haba ka mad ia la ki ummat bad ong :

Oh, khun ka khlem kohnguh, kaei kane !
 Dohnud aïu pha ioh, ba phan lyndet
 Ka mon i Mei i Pa ? U ksuid ka shet
 Shukor aïu u wan pynshoi ia pha ?
 Kumno nga lah, shisien ba nga la khlei
 La ka jutang, ban kylla pat ia ka ?
 ...Lano pat keiñ nga lah ban iohi biang
 Ia ka sngi ba phyrnai ba ka doh ieit
 Ia nga, ban pynkhih im bad pynioh biang
 Sa shisien pat ia ka mynsiem ba kmen ? (pp.62-63).

Da shisha ka jingïadei ka Shitala Koina bad u Sliang Mawpun ka paw kumba ki la ia ieit shaduh ka pud ba kim kwah ban ia jngai shuh iwei na iwei wat la ki dei ban jah burom. Hynrei kam long kumta namar ka Shitala Koina, ka paw ruh ba ka long ka puron ka bym skhem ha la ka mon, bad ka daw ka long na ka jingtlot ka dohnud jong ka kumba ka la phla ha kitei ki laiñ. Dei kane ka jingtlot jong ka kaba pynlong ia ka jingartatien shaphang kata ka jingieit ba ka don ia u Sliang Mawpun. U Baieit Donshkor ruh uba la peit thuh bha bad pynshongdor ia ka jingïadei jong ki, u la iohi ia ka jingtlot ka Shitala Koina kum ka kynthei. Kumta u Baieit Donshkor u la ioh ban shim kabu ia kane ka jingtlot kynthei jong ka bad khlem artatien u tip bha ba u lah ruh ban pyntreikam ia ka jingthmu bad sa ioh ia ka jingieit na ka, wat la ka la dei teng ka Baieit jong u Sliang Mawpun. Ka jingïadei u Sliang Mawpun bad ka Shitala Koina ka shu long tang kum ka jingphohsniew, wat la shisha ki la iakut ban ia king ryngkat ia ki lat lat ba khlaiñ tam jong ka duriaw. Kiei kiei baroh ki kylla khongpong namar u Baieit Donshkor un sa pynpdam bad pynkhongpong lut ia ki jingthmu jong kine arngut. Ban shu kdew tiak, u Sliang Mawpun ruh u la don ka jingsngewpher bad sngew sheptieng ioh ka mynsiem suba sniew ka kmie jong u kan khanglad ia ki jingthmu jong u. Bad kaei kaba u Sliang u sheptieng ka la urlong shisha, namar ka kmie jong u, ka Jriaw da ka jingiarap u Baieit Donshkor ka la tip lut ia ki jingthmu jong u khun bad ban lait na ka jahburom ka iing jong ka, ka la pyndonkam ia la ki buit ban khanglad ia u Sliang Mawpun. Ha ka jingshisha, u Sliang Mawpun u la thok ia la ka kmie, hana, ban leit thied jaiñ na sha

Dkhar ba ym don shuh ban die, u da jer naduh ka ryndia, ka muka, ka rusom bad ka dhara. Hynrei da ka jingailad ka kmie ba un sei ia ki Mohor ksiar, u Sliang u la shah set ha kata ka synduk buh ksiar bad ki jingiakut baroh ki la pulom ei.

Ka jingidei jong ka Shitala Koina bad u ruh ka kut noh hangne, namar, ba u briew uba ka Shitala Koina ka leit bud um dei u Sliang Mawpun hynrei u Baieit Donshkor, uba ka Shitala Koina ka khot ia u da u Bieit. Ka bynta kaba pynsgewtynnad eh ia ki nongpeitkai bad kaba wanrah ia ka *thrill* bad *suspense* ka dei hapoh khlaw katba ka Shitala Koina ka dang kodom la u kulai ban bud sia shi sia ia u kulai jong u Baieit jong ka, kumba la iakut; Ki kyntien jong ka ia la u Baieit ki paw kumne :

Dur lanot ! Balei keiñ kumne... un shu ieh... ia nga marweil (Nangta ka pyrta) Da ap seh pa, to da ap ! Waw, nga la thait ym sngew don pyrthei shuh ! (p.88).

To da ap seh, pa; to da a-a-p ! Wo-w-w ! Nga la thait, nga la sliang...nga la thngan...ym don pyrthei shu-h-h ! Da ap se-h-h, Baieit jong nga ! (p.88).

Hynrei, ynda ka la ur ka la kyllon ha khyndew, ka la kyndit kumba iuh tdong bseiñ ban lap ba u briew uba ka bud um dei u Baieit jong ka u Sliang, hynrei da u Shakri jong ka u Bieit.

Te halor ka jingidei jong ka bad u Sliang Mawpun, ka Shitala Koina ka paw ba ka la len lade na ka bynta ka jingieit; ka la pynjah burom ruh ia lade bad ka la pynjah burom ruh ia la ka iing ka

sem, namarba ka la kheiñ kor ia ka kular ba ka la khlei ha la u Baieit. Hynrei ki jingia ki kylla mar khongpong. Ym iohi ba ka Shitala Koina ka bynñiaw pat ia la u Baieit hadien ba u Bieit u la don kyrdan kum u Syiem bad ba u la long u nongjop. Ka kubur ban long ka Mahadei thymmai jong u Syiem Donshkor ka hima Kharai.

Hadien ba la bishar ia ki kam jong ka Shitala Koina ha ka drama, kane ka puron ka dei ka puron pdeng ba pura. Ngi shem ia ka ba ka don ki jingsngew kum ka samla kaba im kaba khih. Ka shoh jingieit, haba ka samoi jong ka, ka la ih bha bad ba ka dang dei ban leh kumta. Ka thrang ban don lang bad la u Baieit, wat la ka hap ban iakynduh tuh ia u ha rieh ha rieh. Ka dom bad ka khuslai haba ka tip ba u Bieit u la tip bad iohsngew ia ka jingiahylliew jingieit jong ki. Ka khlei ki kyntien jingdom haba ka tip ba ka la shah shet shah phon ha ki buit u Bieit. Kum ka kynthei, ka don la ka jong ka thong ha ka jingim; Bad kata ka thong ka long ban iadon ryngkat bad u Sliang Mawpun u briew uba ka la theh lut ia la ka jingieit, wat la ka dei ban jah burom da kaba phet na la iing. Ka Shitala Koina ka paw ba ka long ka khun tamsneng namar ka klet noh ia ki jingsneng u kpa jong ka. Hangne u nongthoh u long *inconsistent* haba u pynpaw ha ka 'sla 4' ba ki khun jong u Syiem ki long kiba im bad iaid donakor bad pynsgewbha ia la ki kmie ki kpa. Jar la katta ruh, lah ban tharai ba u nongthoh u wanrah khnang ia kaba kum kane ka rai ha ka Shitala Koina, ba ha khmat ka jingieit samla, ka jingkohnguh kpa ka pdam noh, wat la don makna ka jingbysuk mynsiem ha ka puron kumba ka la pynpaw ha ka drama. Ka long ruh ka

jingshisha, ba ka jingiamut phet pukir jong ka bad u Sliang, ka plie lad pynban ia u Baieit Donshkor ban ioh ia ka kabu ksiar.

Ha kawei pat ka liang, ka pynpaw ba ka da dom tynggeh ba u Donshkor u la shet ia ka. Hadien ba ka la tip ba um dei u Baieit jong ka ruh, kam shym la don jingthmu ban leit phai noh sha la iing lane ban wad ia ka daw balei u Baieit jong ka u shu jah kumta. Ka pyrkhat pynban ba kam don lad shuh da kumwei pat ha pdeng khlaw lait sa tang ban bud beit ia u Donshkor. Hynrei kaba phylla pat ka long ba ka Shitala Koina ka khlem kynmaw shuh pat ia la u Baieit ynda haba u Donshkor u la ioh ia ka hima Kharai bad long u Syiem jong kata ka hima. Ka Shitala Koina ka la shu pdiang beit da kaba suk ryngkat ka leh tyngkan kum ka Mahadei shisha.

Lah ban pynkut nia, ba kane ka puron ba pura jong ka drama, ka don ia ki sap ki phong jong ka kum ka puron pdeng. Bad ki jingkylla ha ka longbriew manbriew jong ka, ki long hi ba ka khana ha ka drama ka dawa ia ka ban long kumta. Khlem ma ka ki jingjia ha ka khana kin nym long kumba ki long, namar dei halor jong ka la pyntyllun ia ki jingjia baroh kawei ha ka drama.

U SYIEM SYMPA SINGH

U Syiem Sympa Singh u dei u Syiem uba synshar ia kawei ka hima Khasi, kaba u nongthoh u khlem jer kyrteng. U dei u tnga jong ka Maibon Rani bad u don lai ngut ki khun kynthei. U D. S. Khongdup u jer kyrteng ia kita ki khun jong u da ka Shitala Koina ia

ka banyngkong, ka Kortimai ia ka baar bad ka Syntiewbon ia ka balai. Kum u tyngshop ka drama, u Syiem u paw naduh basdang ka drama haduh ka *Act III scene V*. Une u tyngshop u paw ba u long u briew uba hur hur mynsiem ia la ki shakri shakor, ki khun ki hajar bad ia la ki Myntri ruh. Hynrei lah pat ban iohi ba u long ruh u kpa uba don ka jingkit khlieh ia la ki khun, khamtam ba ki la samla. U la pynpaw ba u long uba pyrkhing bha la ki khun-lada ki palat ia ka hukum jong u. kum u kpa u pynpaw ruh ba u long u briew uba peit kyrdan, namar um kwah ia la ki khun ban iapoikha bad uno uno uba ki mon, hynrei uta uba kin iapoikha u dei ban long u kynja khun bakhraw lane u Syiem hi. U pynpaw ba "u khuslai ba ki khun jong u ki la kynjoh sha ka jinglong samla. U khuslai ioh ba ki khun ki jam palat ia ka pud ba la buh ki kmie ki kpa." Kine ki jingkhuslai jong u ki long pynban kumba la phawer jingmut lypa ba kum kita ki jingjia kin wan urlong ha ka iing jong u. Kum u kpa um ju kwah ba ki khun jong u kin buhrieh eiei na la u kpa lane ba kin len ia kano kano na u. U la pynpaw ha ka khun nyngkong jong u ba, "ha ka jingshisha u la kwah da u khun shynrang, pynban ka jingud jinglynriar ka kmie jong ka ha ka por ba kha ia ka, ka pynlong ia u ba un ieit ia ka Shitala Koina kham palat ban ia uta u khun shynrang." Wat la u Syiem Sympa u la pynpaw ba u ieit ia ka Shitala Koina haduh katta katta ruh, hynrei um sngewtynnatt pat ba ka khun kan tynjuh ia u lane pynthut ia ki jingsngew jong u. U sngewthuh ia ka lyer samla ba beh ha ka khun samla jong u, bad u la pynpaw ki jingkyrkhu jong u kin long ryngkat bad ka lada ka iaiaid ha ka mon jong u. Hynrei, lada pyrshah ka mon jong u, u la phnieng lypa da ka adong ba sohsat, ba

ka khun samla jong u ka hap pyrkhatharsien shuwa ba kan pynthut ia ka mon u kpa. Ka la jia shisha ba u Syiem u la pyni la ka bor kpa, haba ka Shitala Koina ka la palat hukum bad phet pukir bad u Baieit Donshkor, ban nym khein khun ia ka bad u khlem phah wad hi ruh. Hoodid, ha kaba sdang u dang mut ba la iasuh buit u Sliang Mawpun bad u Syiem Kharai kumba la tharai da ki myntri, bad u da mut ban phah kyrwoh thma ; pynban ynda u tip ba ka Shitala Koina ka la bud hi ia u Bieit na ka jingiathuh u Kyrtong u la dom tynggeh, bad pynpaw ha kine ki kyntien :

Oh, ka khun ka haramjat ! . . . Ah, ko khun baieit eh jong nga! Pham tip haduh katno pha la pynpait dohnud ia la ka kmie ! (p.87).

Ha ka jingiadei jong u bad ki shakri shakor, kumba la kdew shakhmat, u long uba hur hur mynsiem bad uba isynei briew bha. U sngap bad shah shkor ia ka jingeh ba ki ia kynduh; ia kane lah ban shem na ka jingwan ud wan nam jong ka kmie u Baieit Donshkor, ka Meirisan. U da pynpaw ha kine ki kyntien : "Kren; u Syiem barobor u don ha ka liang kiba shah leh bein." (p.19).

U Syiem, nangta u paw ba u phikir ruh ba ki shakri shakor jong u kin khuid kin suba. Haba la pdiang ba u Baieit Donshkor un shong shakri hangta, u Syiem Sympa Singh u la khot ia ka kong Risa, kawei pat ka shakri ba la kham trei slem, ban

ialam ia u Bieit sha ka jaka ba un shong. Peit ba un sum un sleh, bad ba un biang ruh ka jain sopti. Pynithuh ia u ha ki para shakri; naduh lashai ka sngi un leit ap masi. (p.22).

U pynpaw ia ka jingkmien kaba khraw ban iohi ba u Bieit u long uba shlur bad ba khlain; u sngew sarong ban ioh u shakri uba kum u Bieit. U da pynpaw la ka jingkmien ha kine ki kyntien,

Me, Bieit, me don ka tyrpeng u rang kieng stieh; nga sngew sarong ban ioh shakri kum ma me. Me dei u riew shlur uba tur sha khmat ban ialeh ia u nongshun. . . Hangno ba don ka jingshlur bad ka jingshynrang, hangta ruh don ka jingstad. (pp.47-48).

Ka jingkmien u Syiem ia ka jingshlur u Bieit ka pynlong ia u ba un ai nam syndon ia u, kata, ban nym khot shuh ia u da u Bieit hynrei da u Donshkor. Bad kum ka dak ka burom ia ka jingkhlain bad jingshlur jong u Donshkor u Syiem un phah shna tusbir bad un khot ia ka *Ka Thma hapdeng u Donshkor bad u Suri*, bad ia ka snieh ruh yn ai burom ia u Donshkor. Kumta u Donshkor u la kiew kyrdan na ka kam ap masi sha ka kam ap jyngkhang ia ka khun nyngkong jong u, ka Shitala Koina. Ha ka jingiadei jong u bad ki shakri, um ju ia shah liang iano iano ruh, u peit ia ki da kajuh ka khmat. Haba la iathuh da ka Mahadei ba u Donshkor u shoh bein ia u Mohon bapli, u Syiem u da khan da bishar ba u briew uba bieit kum u Donshkor um lah ban shoh ia u Mohon khlem ka daw kaba biang;

Dei ban don ka pher ! u khlem thylliej um lah ban pyndom ne kynroi briew, khamtam ban leh bein ne pynmysaw iano iano. (p.50).

U Syiem u ju pynsngewbha ruh ia la ki shakri shakor da kaba phah sngewbha ia ki haba ki kwah ban leit bam khana sha lum shisien shisien. U kit

khia ruh haba pang ki shakri jong u, haba pang u Mohon, u la sneng ia ka kong Risa ba kan ai da u kynbat bad pynkhem de da ka um sohmad ha ka khlieh jong u khnang ban kjit ia ka jingshit ba u don. U sngewthuh ia ka jingeh ki shakri bad u kwah ban peit ba kin ym shitom than ha ka trei ka ktah.

Ha ka jingidei jong u pat bad ki khun ka hima, u Syiem Sympa Singh u long u Syiem uba kitkhia ia la ki khun ka hima kum la ki jong ki khun. Ki kyntien jong u ki ong kumne,

Donkam ruh ban pyrkhath sa ia ki khun jong ka hima; ia ki ruh, man ka por, ym lah khlem iai puson kumno kin suk bad kin man bha; ki peit sha nga kum la u kpa. (p.4).

Na kitei ki kyntien, ka paw ba u Syiem Sympa Singh u long u Syiem uba pyrkhath ia la ki khun ki hajar ka hima ba kin suk kin saiñ, bad ba kin man bha ruh. Ha ka jingidei jong u bad ki Myntri pat, lah ban iohi ia u kum u Syiem Khasi shisha; u ju lum bad khot dorbar man ka teng ba u sngew donkam ban ia kren bad ia phylliew jingmut ia kiei kiei kiba iadei bad ki kam hima. Barobor kum u Syiem Khasi, u ju sngap ia ki nia ba ai da ki Myntri jong u shuwa ba un poi sha kano kano ka rai. Teng teng ka jingbun kam eh jong u na ka bynta ka hima, ka pynlong ia u ban iehnoh teng ia la ki kam ba iadei bad la ki khun ki kti. Te wat ia ka kam pynwad briew ia la ka khun ruh u da twad jingmut bad jingiarap na la ki myntri; u shim ba ka jingstad jong ki ka long kaba donkam kum ka jingaibor ia u. ka jingkren u Myntri Jlang ka shai ban thew ban woh ia ka jingidei u Syiem bad la ki Myntri, haba u ong:

Para Myntri, u Syiem mynta ka sngi u don ka kam kaba kham pher, ka kam kaba dawa ia ka jingstad, bad ia ka jingajai jong ngi, kiba korbar synnia sngi ia ki kam hima sima. Ba don ka kam ba pher bad ba phylla; u Syiem u kwah ba ngin ia ai buit lem, kaei yn leh, bad kumno yn iarai. (p.57).

U Syiem barobor kumba la kdew u long uba kwah tang ia ka jingsuk, bad ka long kaba shisha ba um kwah thma bad u Syiem Kharai uba la dawa ba u kwah ban iapoikha bad ka Shitala Koina. Wat la ki myntri jong u ki la kloï ban pynkreh da ka thma pyrshah ia une u Syiem kyreit, hangamei, pynban u Syiem Sympa Singh u la kren ha la ki "Myntri, da duriap bha; ka jem ban ong, ka eh ban leh; ka thma ka dei ka nongpynjot." (p.59). Hynrei hadien ba la duriap bha da ki myntri, la shem ba u Syiem Kharai u dei u 'riew khlem rain, uba shlan ban dawa ia ka 'theisotti halor ka wait u sum; kumta ym banse, ki ruh ki hap ban phah da ka kyrwoh thma. U Syiem Sympa Singh, u sngew ba ka jingjah ka Shitala Koina na la iing ka long ka "jingjah burom ym tang ia ki kmie ki kpa, hynrei ia ka hima hi baroh kawei." (p.81). Hynrei i kumba u tei pop ha lade namar ba ka khun jong u ka la biang por bha bad u pat kum u kpa u la pynslem palat, haduh ba ka dohnud samla ka khun ka la shah tuh noh ha uba ka mon. U sngewthuh mynta ba ka dohnud samla ka donkam ia u nongpyntngen mynsiem bad ia ka jingdawa ba jar jar ka dohnud. U sngew ba ka khun jong u ka la leh palat bad iaid ha la ka mon khlem da pyrkhath ia ka burom, namar ka dohnud jong ka hi ka kynto ban leh kumta, namar la pyntud ia ka na la iing. Wat la u Syiem Sympa u tei pop ha lade, pynban u kwah pat

ban lap ia ka jingshisha balei ka khun jong u ka phet pynjah burom na la iing; bad u rai ruh ba un pynshitom ia uta u nongleh palat. Hateng i kumba ki la suba ia u Syiem Kharai, bad ki la mut ban ieng pyrshah da ka thma. Tangba u Syiem u la hukum ba "ia ki kynthei ki khyannah, ia ki tymmen ki kro, ne, iano iano ki bym dei ki nongialeh thma, ym dei ban pynmong ne pynmysaw". Kane hi ka pynshisha ba u Syiem u hap ban pyndep la ka kamram, hynrei u pyrkhath ruh ba ka rai jong ka dorbar kam dei ban ktah ia ki khun ki hajar balui lui.

Kum u tyngshop biria, u Syiem Sympa Singh u la pynpaw ha kiba bun ki khep ia ka biria rai jong u ha ka drama. Lah ban ai nuksa tang katto katne ban pynieng nia ba une u dei u tyngshop biria. Ka jingoren jong u ia ka Maibon Rani, ki pynsammuat wat la hateng ki long ki biria dei por. Peit ia kine ki kyntien :

Nga shait ialuh iano lym dei na phi !
He-he-he ! ban da ia samla biang te mo !
Nga ngeit phi sngewthuh ba ki ngap jongphi
Ki saw huiñ kum ka sngi, shuwa ba kan ngam
Shapoh duriaw. Ngam ju kynmaw koit
Ba ka tymmen briew kan puh syngyiang
Kum 'tiew diengsong ka por pyrem ! (p.3)

Nangta haba u phawer biria pat ia ka jinglong samla ki khun u ong, "lada ka samla ka talaiñ talwar, hato u 'rang samla un hun ban shu peit siar kmang na shakiar iing." (p.5)

Nangta shuh shuh u pynpaw ha la ka khun samla,

. . . Shisha pha long ka khun ki Saw Aiom ! te balei keiñ ka khun ki Saw Aiom ngoi ngoi kan leh kumne ha por Synrai ? (p.7)

Hato ki kyntien u Syiem Sympa Singh kim dei ki biria dei por ? Nangta haba phai pat sha ka jingiakren jong u bad ka Meirisan, u pynpaw kumne :

He-he-he ! Hangne te la urlong shisha ka jingong ki tymmen ba haba u lum u suh khun, u kha da u dkhan ! nga nang mut ba don uei re uei uba lehbeiñ lehkhoh ia phi; hynrei ban kumta te, la kumba iaphah pynban du ! Sha samla men shong shakri bad nga ? (p.19)

Nangta haba u kylli kyrteng na ka Meirisan ia u khun jong ka, bad haba ka la iathuh ba u kyrteng u Donshkor, u Syiem u la kynthoh,

He-he-he ! Kaba dei kata ! Ym don kawei pat ka kyrteng ha khrum ka bneng kaba kham iadei bad ka jinglong jong u nalor u Bieit Donshkor ! Bieit ! Me da kwah shisha ban shong shakri bad nga ? Me nang ban sharai masi ? Me nang ban khem dud ? Me nang ban mastieh ? me nud ban ia lympat para shakri ? Men ym iadom iamai bad ki ? Men nym phet tuh ? (p.20).

Te haba phai sha kitei ki nuksa ba la sot, lah ban pynkut nia da kaba ong ba u nongthoh u la ai jaka bha ia u Syiem Sympa Singh ha ka drama kum u Syiem ba kit khia , ba bha ia la ki khun ki hajar, u long u kpa ba sngew na ka bynta ka jingbha ki khun, u long khamtam u rang biria deipor uba ka drama hi kan i thylli khlem ma u.